

Baerne
 HISTORISCHE KRING

Pauluskerk

Schoolstraat

Pekingtuin

Paaskerk

Basischool
 St. Aloysius

Pastorie
 Nicolaaskerk

Amallawolde

CaseWare BV, IDEA BV

Amallalaan

Het Brandpunt

de Weststraat

de Weststraat

Smutslaan

Smutslaan

Emnesserweg

Emnesserweg

Emnesserweg

Heuveloordstraat

Gaslaan

Jaavstraat

Cantonlaan

Nijverheidsstraat

Stationsweg

Brinkzicht

Brinkzicht

Brinkzicht

Brinkzicht

Brinkzicht

Brinkzicht

Brinkzicht

Brinkzicht

Brinkzicht

Gemeentelijke monumenten

3,5 km

Baarn telt ongeveer 270 gemeentelijke Monumenten. In deze route zijn de monumenten opgenomen die dicht bij de Laanstraat staan. Een gemeentelijk monument geniet, op grond van een gemeentelijke monumentenverordening, bescherming vanwege bijzondere cultuurhistorische of architectonische waarde. Baarnse monumenten zijn herkenbaar aan een gemeentelijk monumentenschildje.

Inhoudsopgave

De wandelroute.....	3
De gemeentelijke monumenten	5
Praktische informatie	13
Colofon	13
Historische Kring Baerne	13

De Wandelroute

Afkortingen en advies wandeling

LA=linksaf   **RA**=rechtsaf   **RD**=rechtdoor

1 Gemeentelijke monumentnummers worden op de plattegrond aangegeven en onderaan toegelicht

P = parkeergelegenheid   = horeca

We verzoeken u om de panden vanaf de straat te bewonderen om de rust en privacy van de bewoners te respecteren.

Start: Brink, Baarn **P**

1. **RD** langs Pauluskerk en gemeentehuis **1** *Wilhelminabank*
2. **RD** Laanstraat 19 **2**
3. **RD** Laanstraat 21-31 **3** *"de Rieten Dakjes"*
4. **RD** Hoek met Mollerusstraat 1 **4** *Villa Johanna*
5. **RA** Mollerusstraat 3 **5**
6. Keer terug en Laanstraat **RA**
7. **LA** Parkstraat 5 **6**
8. Parkstraat 30 **7** *Amalia Astroschool*
9. **RA** Leestraat
10. **RA** Spoorstraat 12 **8**
11. **RD** Spoorstraat 8-10 **9** winkelpand
12. **RD** Spoorstraat 2 **10**
13. **RA** Laanstraat
14. **LA** Teding van Berkhout 7 **11** *Postkantoor*
15. **LA** Eemnesserweg
16. **LA** Nieuwstraat 1-3 **12**
17. **RD** Nieuwstraat 8 **13**
18. **RD** Nieuwstraat
19. **RA** Laanstraat
20. Aan het eind van de Laanstraat rechts aanhouden Nieuw Baarnstraat
21. **RD** rotonde Plataanlaan
22. **RA** Berkenweg, direct rechts **14** *Begraafplaats*
23. Aan het einde van de Berkenweg rechts om de hoek Dalweg 1c **15** *Daloord*
24. **LA** Kerkstraat 1/ Dalweg 31 **16** *Huize Veltheim*
25. Keer terug en **LA** Veldstraat in
26. Aan de rechterzijde Eemnesserweg 12 en 14 tweelingvilla **17** *Castanea*
27. Aan de linkerkzijde Eemnesserweg 10 **18** *Casa Nuova*
28. Aan overzijde van nummers 12 en 14: Eemnesserweg 11-11a **19** *Koetshuis*
29. **LA** Eemnesserweg
30. **LA** Kampstraat 3 **20** *Villa Cornelia*
31. **RD** Kampstraat 8 **21** *Het Witte Kerkje*
32. Einde linkerkzijde Kerkstraat 4 **22**
33. Einde rechterzijde Kampstraat 14-16 **23** *Villa De Viersprong en Villa Lindenoord*
34. **RA** Kerkstraat 6 **24**
35. **RD** Kerkstraat 19 **25** *Nicolaaskerk*
36. **RD** Kerkstraat 32 **26** *Aloysiuschool*
37. **RD** Kerkstraat 43 **27** *Eemwijk*
38. **RA** Eemstraat

- 39. **RA** Hoofdstraat
- 40. **RA** Burgemeester Penstraat 6 **28** *Nutsgebouw*
- 41. **RA** Brinkstraat 25-27 **29** *Bakkerij-patisserie De Ruijter*
- 42. **RA** Brink 12 **30**
- 43. Brink 8-10 **31** *Schoutenhuis*
- 44. Brink

De gemeentelijke monumenten

1 De **Wilhelminabank** op de Brink is een bakstenen herdenkingsbank ter gelegenheid van het zilveren regeringsjubileum van koningin Wilhelmina. De bank heeft natuurstenen ornamenten die gemaakt zijn door de Haarlemse beeldhouwer Theo van Reijn. Deze tonen een wapen met een oranjeboom, twee kleine herten en de tekst 'Koningin Wilhelmina'. De bank werd op 2 augustus 1923 onthuld door prinses Juliana. Aanwezig waren verder onder anderen koningin Wilhelmina, de jarige koningin-moeder Emma, prins Hendrik, burgemeester Van Reenen en beeldhouwer Van Reijn.

In de Tweede Wereldoorlog werd de bank verplaatst naar de Spoorweglaan. Op last van de Duitse bezetter moesten namen die verwezen naar het huis van Oranje letterlijk uit het straatbeeld verdwijnen. Veel straatnamen kregen zo een andere naam. Na de oorlog werd de Spoorweglaan omgedoopt in Gerrit van der Veenlaan, naar verzetsheld Gerrit van der Veen. In 1977 werd de Wilhelminabank op initiatief van de Historische Kring Baerne weer teruggeplaatst naar haar huidige plek bij de Pauluskerk op de Brink.

2 Het pand aan de Laanstraat 19 werd in de eerste helft van de negentiende eeuw gebouwd als boerderij en werd later een bakkerij en een woonhuis. Begin 21e eeuw werd het opnieuw een bakkerij. In de kelder zijn nog pekelsbakken aanwezig die vroeger voor het kaasmaken werden gebruikt. Het huis herinnert aan het agrarische verleden van Baarn

3 De boerderij op Laanstraat 21-31 uit ongeveer 1700 herinnert aan de agrarische oorsprong van Baarn. Deze boerderij is daarmee een van de oudste panden van Baarn. Het met riet gedekte pand is vastgebouwd aan de boerderij op Laanstraat 19. In de loop der tijd zijn de gevels erg veranderd, sommige zijn zelfs vervangen door nieuwbouw zodat een mengeling van gevels is ontstaan. De vloer ligt onder het maaiveld doordat een deel van de boerderij als potstal werd gebruikt.

4 **Villa Johanna** op Mollerusstraat 1 werd gebouwd rond 1877. De voorgevel is naar de Mollerusstraat gericht, de ingang is in het rechterdeel. Daar is in 1913 een serre gebouwd. Links is een driezijdige uitbouw. In het met lei gedekte dak zit een oeil-de-boeuf.

5 Mollerusstraat 3 is gebouwd tussen 1875-1880 en heeft daklijsten in chaletstijl. Aan het gebouw zitten veel decoraties in uiteenlopende stijlen.

6 De witte villa op Parkstraat 5 heeft een halfronde oprijlaan. De ingang is in de rechtergevel. Links van de gevel met imitatievoegen is een serre. Onder de vensters op de verdieping zijn opvallende sierlijstjes.

7 De **Amalia Astroschool** werd in 1910 betrokken door de hervormde lagere school. In 1928 komt een ulo-afdeling bij de school en wordt het gebouw met twee lokalen uitgebreid. Er vinden in die jaren daarna verschillende uitbreidingen van het gebouw plaats, onder andere met twee trappenhuisen en vijf leslokalen. Ook de glas-in-lood ramen stammen uit die tijd. Bij het vijftigjarig bestaan in 1960 is de school genoemd naar P.V. Astro, de Baarnse huisarts, als waardering voor het vele werk dat hij als voorzitter van de school ruim veertig jaar verrichtte.

8 Spoorstraat 12 is in 1861 gebouwd voor en door timmerman Jan Hendrik Boom. Door de afgeronde hoeken van de vleugels terug te laten komen in het middengedeelte wordt het oog naar de ingang getrokken. Opmerkelijk zijn ook de gebogen vensters op de hoeken van de vleugels.

9 Spoorstraat 8-10 zijn voorbeelden van de eerste winkelbebouwing van de westzijde van Baarn.

10 Spoorstraat 2 werd rond 1880 gebouwd. De omljstingen van de vensters hebben kuifjes. Een kuifje bestaat uit een mensenhoofdje in een omljsting van lofwerk en palmet.

11 Na de bouw van het nieuwe gemeentehuis in 1908 verhuisde het **postkantoor** in 1913 naar een nieuw pand aan de Teding van Berkhoutstraat 7. Het postkantoor van twee lagen werd door rijksbouwmeester C.H. Peters die ook het Amsterdamse hoofdpstkantoor (later Magna Plaza) ontwierp. De eerste deur links was de ingang naar de deur van de directeur van het postkantoor. Een oude regeling uit de Franse tijd bepaalde namelijk dat de directeur bij het postkantoor moest wonen. In het gebouw was een grote "batterij" gebouwd die nodig was om stroom op te wekken voor de telefoon en meer nog voor de telegraaf.

12 Nieuwstraat 1-3 werd gebouwd in 1881 voor Wilhelmus van Doornik. In 1906 kreeg het midden van de villa een tweede verdieping. Het pand heeft een Italiaans uiterlijk. Niet alleen door de twee paviljoens die verbonden zijn door een middenstuk, maar ook door de decoraties en de brede banden onderaan.

13 Nieuwstraat 8 staat schuin aan de Nieuwstraat om een beter uitzicht te hebben. Boven de ingang in het midden van de symmetrische voorgevel is een balkon gebouwd. De vensters naast de voordeur lopen door tot op de grond. Op het dak staan drie dakkapellen met versierde omljsting.

14 Tot de negentiende eeuw werden de doden (hervormd en katholiek) begraven in de hervormde Pauluskerk aan de Brink. Vanaf 1829 moesten alle gemeenten met meer dan 'duyzend sielen' een **begraafplaats** buiten de bebouwde kom hebben. De hervormde gemeente Baarn liet toen een begraafplaats aanleggen aan de Kerkhoflaan (nu Acacialaan). Deze Kerkhoflaan liep naar de katholieke schuilkerk. Opvallend is de grote graftombe met grafkelder van J.F.H. Guimond de Briquemond (1887) en diens familie. Hij was intendant (hoofdopzichter) op Paleis Soestdijk. Ook de Baarnse historicus Teunis Pluim ligt hier begraven. Zijn grafmonument was een geschenk van koningin Emma en de Baarnse bevolking. In 2009 werden de gerestaureerde muur en het vernieuwde hek om de oude begraafplaats aan de Berkenweg officieel geopend door een werkgroep van de Historische Kring Baerne. Zij verzamelden hun bevindingen en informatie in een boekje.

15 **Daloord** op Dalweg 1c is waarschijnlijk het vroegere badhuis uit 1828 van villa Veltheim. Het heeft de vorm van een Zwitsers chalet. De eenvoudige hoofdvorm sluit aan bij de chaletstijl van de vroegere boerderij die begin negentiende eeuw op buitenplaats Groeneveld stond. Het houten balkon loopt langs drie zijden om het gebouw en aan de dakrand hangen spits toelopende delen in de vorm van ijspegels.

16 **Villa Veltheim**, Kerkstraat 1, op de hoek met de Zandvoortweg werd door de eeuwen heen gebruikt als woning, pension en hotel en wordt tegenwoordig gebruikt als kantoor en praktijkruimte. De achterzijde van Huize Veltheim heeft als postadres Dalweg 31, met een eigen toegang voor meerdere bedrijven die in het pand gevestigd zijn. De patriciërswooning werd rond 1820 gebouwd voor de Amsterdamse koopman J. Ph. Meijer. Over de verklaring van de naam bestaan twee mogelijkheden. Het kan genoemd zijn naar de stand aan de veldkant van Baarn. Een andere mogelijkheid is dat de grootvader van Meijer in de buurt van het Duitse plaatsje woonde. In de Engelse tuin rond het huis waren heuveltjes en een slingerbos aangelegd. In 1848 liet de nieuwe eigenaar I. Meulman door de architect S. A. van Lunteren in de reeds verdwenen tuinen een oranjerie en serre bouwen. Deze oranjerie staat schuin achter het huis. Het huis Daloord aan de Dalweg 1c is het voormalige badhuis van Huize Veltheim geweest. In 1930 is een groot deel van het huis aan de kant van de Zandvoortweg afgebroken. Onder het gebouw bevindt zich een souterrain. De Kerkstraat ligt op de zichtas van de toegangsdeur in het midden. Bij een verbouwing rond 1992 zijn muurschilderingen gevonden.

17 De villa's op Eemnesserweg 12 en 14 vormen elkaars spiegelbeeld. Ze waren jarenlang in bezit van architect Schill. In het verleden waren de beide villa's met elkaar verbonden door een lager tussenstuk. **Castanea** betekent kastanjeboom, op de perceelscheiding staat er een. De villa is vaak verbouwd waardoor het geen rijksmonument meer is zoals nummer 14. Aan de gevels zijn meerdere maskerkoppen aangebracht, zoals ook op Oranjelaan 10 in Baarn. Sinds 1955 was Castanea de openbare leeszaal van Baarn, daarna werd het net als nummer 14 een kantoor.

18 **Casa Nuova** ('het nieuwe huis') op Eemnesserweg 10 werd in 1895 gebouwd in neo-renaissantestijl. Dit is goed te zien aan de bepleisterde decoraties. Het pand stond midden 20e eeuw bekend als het pension van de dames Van de Meent. In 1975 werd Casa Nuova verkocht aan de Stichting voor Sociale Dienstverlening. Er is nu een makelaardij in gevestigd.

19 Het pand op Eemnesserweg 11-11a is rond 1890 gebouwd en hoort bij de oude bebouwing van Baarn. In die tijd was het een koetshuis. Boven de linker deur aan de wegzijde zit nog een levensboom. Het deel 13A is een later aangebouwd. In 2012 zijn deze panden geheel gerenoveerd.

20 **Villa Cornelia** op Kampstraat 3 werd in 1906 gebouwd voor G. Dashorst. Boven de vensters en deuren aan de voorzijde zijn bovenlichten met roedeverdeling aangebracht. Dit is een kenmerk voor de tijd waarin Cornelia werd gebouwd.

21 Het **Witte Kerkje** op Kampstraat 8 heeft een half ingebouwde toren en een opengewerkte achtkantige spits met in de toren een achtkantige klokkenstoel. Het is gebouwd in 1893 naar ontwerp van J.D.F. van der Veen. De Nederlandse Protestantenbond is een vereniging van vrijzinnige christenen die ook openstaat voor buitenkerkelijken. De kerk is enige jaren in medegebruik geweest als Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt (GKV) Baarn. De GKV Baarn is later samengevoegd met de GKV Soest.

22 De villa aan Kerkstraat 4 uit ongeveer 1887 werd gebouwd op de hoek met de Kampstraat, tegenover de Zandvoortweg. Het heeft als een van de weinige huizen aan de Kerkstraat in Baarn een hoekpaviljoen als uitbouw.

23 Villa **De Viersprong** en villa **Lindenoord** aan de Kampstraat 14-16 werden ontworpen door Rigter en Van Bronkhorst en in 1904 gebouwd voor J. Th. van Walraven. De witgepleisterde huizen zijn niet symmetrisch gebouwd. De aangebouwde erker kwam in 1920 in de plaats van een eerdere serre.

24 Kerkstraat 6 werd als woon-winkelhuis gebouwd rond 1910. De in de muur gemetselde gebeeldhouwde koeienkop en twee varkenskoppen herinneren aan de vroegere slagerij in het pand. De ingang daarvan was vroeger op de plaats van het onderste venster.

25 In de loop van de 19e eeuw werd de katholieke schuurkerk te klein en werd een nieuwe kerk aan de toenmalige Schapendrift gebouwd, dit is de huidige Kerkstraat 19. De vroeg-neogotische kerk werd in 1861 in gebruik genomen. Deze was als vanouds gewijd aan de heilige Nicolaas. Deze heilige is in de buitengevel te zien.

26 Het gebouw van de **Aloysiusschool** is in 1921 gebouwd als ULO-school en ontworpen door Rigter en Van Bronkhorst. Het gebouw aan de Kerkstraat 32 is genoemd naar de heiligverklaarde jezuïet Aloysius van Gonzaga (1568-1591), de patroon van de studerende jeugd. Bij de bouw was de school genoemd naar St. Bonifatius, maar toen de naastgelegen lagere roomse school in 1895 gesloopt werd, en in het huidige gebouw trok, bleef de naam Aloysiusschool. Op het dak met blauwe dakpannen staat een achtzijdig torentje.

27 In 1819 liet J. Molkenboer **Eemwijk** bouwen op het adres Kerkstraat 43. In 1853 had de buitenplaats een koetshuis met paardenstalling, een koepel en een Engelse tuin met vruchtbomen. De lange zijde van het wit bepleisterde Eemwijk loopt evenwijdig aan de Eemweg, de korte zijde met de toegangsdeur is gericht op de Kerkstraat. Boven het souterrain is een bel-etage met aan de rechterzijde daarvan een erker op schoren. Deze erker met Jugendstilmotieven in glas-in-lood werd rond 1900 toegevoegd. De kunstenaar en schilder Frans Stracké had achter de aangebouwde erker zijn atelier.

28 Het **Nutsgebouw** aan de Burgemeester Penstraat 6 werd blijkens de gedenksteen in 1908 gebouwd voor de Stichting tot Nut van het Algemeen Naast de Nutstekenschool kwam er ook een Nutsbibliotheek en een Nutsspaarbank in het pand. Het is voor de Tweede Wereldoorlog ook gebruikt door de Doopsgezinde gemeente. In 1964 gaat de vakschool op in de nieuw gestichte L.T.S. in Soest. Daarna volgden vele gebruikers. Sinds 1993 komt onder andere de Baarnse afdeling van de Odd Fellows er bijeen.

29 In dit gebouw aan de Brinkstraat 25-27 uit 1899-1900 zat vroeger **bakkerij-patisserie De Ruijter**. De productie van gestampte muisjes is hier begonnen. In de serre konden klanten iets gebruiken.

30 Brink 12 is gebouwd in het midden van de 19e eeuw, maar is mogelijk al ouder. Het is met het Schoutenhuis een van de oudere panden aan de noordzijde van de Brink. Op de symmetrische eerste verdieping zitten drie schuifvensters.

31 Het **Schoutenhuis** aan de Brink 8-10 is het oudste huis aan de Brink. Het werd gebouwd in 1870 en werd in 1999 geheel in stijl gerenoveerd. Mogelijk zijn er nog fragmenten van het oude schoutenhuis te vinden in het huidige pand. Het oude schoutenhuis moet er al gestaan hebben in 1457. Toen werd Baarn bevestigd in het hebben van stadsrechten; een van die rechten was het rechtspreken. In 1674 kreeg Baarn zelf een eigen rechthuis op de plaats waar nu de Hema staat. Een van de schouten was mr. Smout, die in 1732 het huis verkocht aan zijn opvolger E.L. Pook van Baggen. In 1740 liet schout Chr. W. Plesman een nieuwe woning naast de kerk bouwen, omdat hij het oude huis te eenvoudig vond. De afgeschuinde hoek aan de rechterkant is waarschijnlijk gemaakt om een beter uitzicht te krijgen. In de 19e eeuw werd het Schoutenhuis aan de Brink gebruikt als raadhuis. In 1866 werd een nieuw raadhuis gebouwd aan de Hoofdstraat.

Praktische informatie

Startpunt:	Brink, Baarn (hier begint de beschrijving), maar u kunt ook de wandeling elders beginnen vanaf winkelstraat de Laanstraat
Eindpunt:	Idem
Bereikbaarheid:	OV - het NS Station Baarn ligt op 12 min. lopen van de Brink
Met de auto:	Er is een parkeerterrein op en achter de Brink
Horeca onderweg:	Diverse horeca op en rond de Brink (start- en eindpunt)
Lengte wandeling:	3,5 km
Inkorten mogelijk:	Zie kaartje
Moeilijkheidsgraad:	Gemakkelijk

Colofon

De gebruikte kaart is afkomstig van OpenStreetMap (<https://www.openstreetmap.org/copyright>), gegevens beschikbaar onder de Open Database License.

Deze wandeling is gecontroleerd in december 2023. Indien u tijdens het wandelen onjuistheden tegenkomt, stellen wij het op prijs als u dat mailt aan **wandelen@HistorischeKringBaerne.nl**.

Historische Kring Baerne

Deze route door Baarn wordt u gratis aangeboden door de Historische Kring Baerne. Hiermee hopen we bewoners en bezoekers te verrassen met de vele karakteristieke en historisch waardevolle elementen van Baarn.

Op de website **www.historischekringbaerne.nl** kunt u andere interessante wandelingen vinden over: serres, torentjes, koetshuizen, rijksmonumenten, beeldende kunst, religie, literair en Lage Vuursche. De Historische Kring Baerne wil belangstelling kweken voor de geschiedenis van Baarn door het bewaren en bewaken van het Baarnse culturele en monumentale erfgoed. Dit wordt nagestreefd door het verspreiden van kennis, en het wijzen op de karakteristieke en historisch waardevolle elementen van Baarn. Op onze website is bijvoorbeeld een lessenserie voor scholen beschikbaar over de geschiedenis van Baarn met de titel 'Sporen naar een serredorp'. In onze Oudheidkamer bevindt zich informatie over het verleden van Baarn, Lage Vuursche en Eembrugge. De digitale fotocollectie bestaat momenteel uit ruim 30.000 ansichtkaarten, foto's en landkaarten/plattegronden. Ook is een groot aantal voorwerpen in de Oudheidkamer te vinden, zoals kunstobjecten, voorwerpen, boeken, affiches, polissen/oorkonden/getuigschriften/ medailles, advertenties middenstand, kleding/linnengoed en oude Baarnsche Couranten. Ook is een groot aantal edities van de Baarnsche Courant in doorzoekbare pdf-vorm aanwezig.

Bezoekadres Oudheidkamer: Hoofdstraat 1a, 3741 AC Baarn
Openingstijden: woensdag 14 - 16 uur, zaterdag 11 - 13 uur